

عنوان مقاله:

نمادشناسی مغفر دیوسر و دوشاخ رستم

محل انتشار:

اولین کنفرانس ملی نمادشناسی در هنر ایران با محوریت هنرهای بومی (سال: 1396)

تعداد صفحات اصل مقاله: 20

نویسنده:

فاطمه ماه وان - دانشجوی پسادکتری زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه فردوسی مشهد

خلاصه مقاله:

رستم در نگاره های شاهنامه به وسیله دو نماد تصویری از پهلوانان دیگر شاهنامه تمایز و تشخیص پیدا می کند. این دو نماد عبارت است از کلاه خود دوشاخ از سر دیو و ببربان. در شاهنامه تصریح شده که رستم رزم جامه ای مصون از آب و آتش را نگهبان تن می کرد اما هیچ اشاره ای مبنی بر کلاه خودی از سر دیو وجود ندارد. طبق متن شاهنامه رستم، پهلوی دیو سپید را میدرد و جگرش از تن تیره بیرون می کشد، اما به ساخت کلاه خودی از سر دیو اقدام نمی کند. حتی رستم سر دیو سپید را جدا نمی کند تا احیانا بعدها از کاسه سر او برای خود کلاه خودی تعبیه کند. پس پرسش این است که منشا این نماد (مغفر دیوسر دوشاخ) چیست این نماد تصویری چه مفهومی دارد هدف این پژوهش یافتن منشا و مفهوم مغفر دیوسر و دوشاخ است و اینکه این نماد تصویری چه جایگاه یا تشخیص ویژه ای به رستم عطا می کند. روش پژوهش برای دستیابی به منشا و مفهوم این نماد به این شرح است که 133 نگاره از مغفر دیوسر و دوشاخ رستم را گردآوری و بررسی کردیم. سپس سیر تاریخی این نماد را از طریق روش آماری مشخص کردیم. در این پژوهش دو شاخصه اصلی مغفر رستم یعنی دوشاخ بودن و دیوسر بودن را به تفکیک بررسی کرده و به این نتیجه رسیدیم که دو شاخ بودن مغفر نماد قدرت و اقتدار و دیوسر بودن آن با کلاه های توتمیک در ارتباط است. مغفر دیوسر رستم، از کهن ترین نگاره ها تا تصاویر هنجار شکن و عادت گریز متاخر که در جست و جوی راه های نمایش تصویری نوین و گاه تغییر عادات تصویری پیشین هستند، جایگاه تصویری خود را حفظ کرده تا آنجا که می توان آن را موتیف تصویری رستم به شمار آورد.

کلمات کلیدی:

نمادشناسی، رستم، شاهنامه، نگارگری، توتم، کلاه خود

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/748251>

